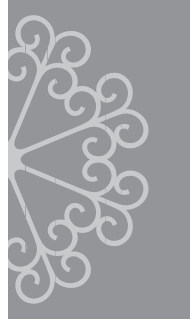

בית מדרש

בשבילי הפרשה

פרשת תצוה - פורים תשפ"א

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:37
Brooklyn, NY	5:26
Chicago, IL	5:17
Houston, Texas	6:00
Johannesburg, S. Africa	6:22
Lakewood/Deal, NJ	5:27
London, UK	5:20
Los Angeles, CA	5:29
Manchester, UK	5:26
Monsey, NY	5:26
Montreal, Quebec	5:19
Passaic, NJ	5:26
Toronto, Ontario	5:44
Yerushalayim	4:59
Zurich, Switzerland	5:48

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב
סעודת פורים כשחורבני

ע' סי' תרצ"ה ברמ"א לאכול בשחרית. (ובמ"ב פי' לפני חצות, ובשעה"צ כתב מקורו "סי' ע"ש", ובדפוס חדש הגיהו סי' רמ"ט ע"ש, ובאמת אין מבואר שם כן, אלא א"צ להגיה כלל וכוונת השעה"צ לסיוד עמודי שמים מהיעב"ץ).

ולענין ע"ש לא מצינו דין סעודה גדולה (אלא לענין לפני תפילת מנחה) אלא כל סעודה שאינו רגיל בה אסור כל היום אלא"כ לצורך מצוה כמבואר בש"ע רמ"ט, ומ"מ כתב שם המ"ב סק"ג דגם סעודת מצוה לא עדיף מסעודת פורים ולכן לכתחלה יתחיל בשחרית. והב"ח מקיל שם שיתחיל לפני שעה עשירית כמו הדין בערב פסח משום מצוה (תל"א א'), והשעה"צ סק"ז חולק עליו דכאן צריך בשחרית דוקא כמ' בואר ברמ"א תרצ"ה.

ונראה דלא קשה מסי' תל"א דשם אסור כל קביעת סעודה וזה אסור רק משום מצות מצוה ורק משעה עשירית, אבל כאן איירי באוכל סעודה יותר ממה שרגיל בה ולכן אסור כל היום, וגם בצורך מצוה כגון פורים וברית מילה מ"מ אסור אחר חצות כיון שהוא יותר ממה שרגיל בה.

ובמ"ב תרצ"ה כתב להתחיל לפני חצות (וכתב בשעה"צ סי' ע"ש, ובדפוסים חדשים כתבו סי' רמ"ט ע"ש ואינו נכון כי שם לא הוזכר לפני חצות, ואדרבה במ"ב שם כתב דין חצות ולמד מהרמ"א כאן בסי' תרצ"ה, אלא כוונתו לסיוד עמר די שמים לעיב"ץ). ושם במ"ב ציין ליד אפרים בשם מהר"ל שכתב שיתחיל לפני שעה עשירית. ונראה דזהו גם דעת הב"ח ומ"א רמ"ט.

ובעיקר מה שהביא המ"ב להחמיר לפני חצות, כתבו להעיר דכל מקור הרמ"א הוא בס' המנהגים ושם כתב שיאכל בשחרית ולא בערב מתרי טעמים, חזא דבזיון שבת הוא להפסיק בין מנחה למעריב ועוד משום שמקלקל סעודת שבת. ומלשר נז משמע שאם אינו בשחרית יאה בערב, וכן משמע מטעמו שכתב דבזיון שבת הוא להפסיק בין מנחה למעריב ולכא' זה לא שייך אם מתפלל מנחה גדולה. וע"כ ס"ל דלכתחלה לא יתפלל מנחה גדולה, ומצד שני ס"ל דסעודה גדולה אסור לפני מנחה, (ושאני מסעודה בערב שבת או ערב י"ט דמותר עד ט' שעות כי שם איירי בסעודה קטנה ומותר לאכול לפני מנחה), ולכן כתב כ"ל. אולם לא נתחדש כאן דסעודת פורים בל"ט חמור מסעודה בערב י"ט דכאן צריך להתחיל דוקא לפני חצות, אלא כל שמתחיל לפני שעה עשירית מותר. ולכן לדין דנהוגים להתפלל מנחה גדולה (וביותר שכתב המ"א רל"ב ב' שהרוצה לאכול מותר לכתחלה להתפלל מנחה גדולה), לכא' מותר להתפלל מנחה ואח"כ יאכל סעודת פורים. ונראה לפי"ז שהמ"א לשיטתו בסי' רל"ב פסק שפיר בסי' רמ"ט כדעת הב"ח ודלא כס' המנהגים. וצ"ל דס' המנהגים ס"ל דאפילו רוצה לאכול לא יתפלל מנחה גדולה.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל bishvillehalacha@themir.org

דברי הותמו

חובת ההתבוננות

בניסי מגילת אסתר אנו רואים שמשלם הקב"ה מידה כנגד מידה לרשעים, כעין מה שאנו מוצאים ביציאת מצרים.

המן ניתלה על העץ אשר הוא עצמו הכין למרדכי, נגזר על ושתי לבוא לפני המלך להראות את יופיה מפני ששיעבדה את בנות ישראל בשבת, ועונשה היה בשבת (עי' מגי' לה יב:).

כמו"כ התנהלות אחשוורוש הייתה שלא ע"פ גדר הטבע, כאשר את אשתו ושתי הרג בפזיזות הדעת רק על אשר לא קיימה ציווי אחד שאינו מתקבל על הדעת, שביקש שת בוא לפני כל העם ערומה. ואילו כאשר אסתר במשך חמש שנים לא עשתה את רצונו הבסיסי, לגלות את עמה ומולדתה, למרות שהתחנן המלך בפניה וביקש עצות לשכנעה, ומחמת זה דיברה איתו רק ע"י מתורגמן, אעפ"כ הפך ה' את לב אחשוורוש שמחל על כבודו ולא העניי

שה כלל.

צ"ב: אמנם אותו דור שראו את הניסים התחזקו וקיבלו את התורה מאהבה, אך אנו שקר ראים את הניסים הגלויים במגילה, כיצד לא מתעוררים באמונה כשם שמתעוררים מניסי יציאת מצרים?

מסביר מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוויןשטיין זצוק"ל: ניסי יציאת מצרים היו ע"י הקב"ה עצמו ללא התערבות יד אדם, לכן אין להם הסבר אחר מלבד האמונה בה'. אך ניסי פורים נעשו כביכול בדרך הטבע ע"י מעשי בני אדם, לפיכך טועה האדם לראות את מעשי מר דכי ואסתר. אמנם כאשר מתבונן האדם, רואה הוא שהכל הייתה רק יד ה'.

יסוד זה נכון לכל הנהגת האדם. "לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על מוצא פי ה' וכו'". אך עלינו לפקוח עינינו להתבונן ולראות שהכל מידו ית' ולא על פי מעשינו כלל.

מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוויןשטיין זצוק"ל
נלב"ע י"ח באדר תשל"ד

פורים בישיבת מיר

בימי הפורים בישיבת מיר (לפני שנות דור), היתה הנהגה אחרת ממה שרגילים בזמנינו.

יום הפורים היה יום רוחני של התעוררות ועליה. אחרי תפילת שחרית אכלו סעודה קטנה, אחר כך שלחו משלוח מנות איש לרעהו, שתו קצת יין והלכו לישון. אחר כך אכלו את סעודת היום כל אחד אצל האכסניה שלו.

במשך היום דרש מרן המשגיח הגה"צ רבי

דברי הימים

ירוחם ליוואויץ זצוק"ל פעמיים, פעם אחת בבוקר ופעם שניה לאחר הסעודה, (חוץ משייח שהמסר בתענית אסתר).

שמחה גדולה הייתה תלויה באוויר, וגם הבחורים דרשו "פורים תורה", כל אחד לפי מחשבת לבו, אבל בלי שום הוללות חס ושלו.

כל הזמן היה המשגיח יושב בין תלמידיו ומקשיב לכל מילה שיצאה מפייהם, ואחר סיום דרשת התלמידים, דרש הוא בעצמו לערך שתי שעות, וכן אחר הפורים המשיך לדרוש בענייני פורים כמה וכמה שיחות. כך היה פורים בישיבת מיר.

מאמר מרדכי

התבוננות בענייני המגילה להבנת דרכי שמים

למלך כל תחנוניו ובקשותיו מאסתר, והיא עומדת בסירובה לא יום ולא יומיים אלא כחמש שנים, והמלך מבקש עצות ופונה למרדכי היהודי, ומרדכי עונה לו שיבקש נשים אחרות ואולי עי"ז תתקנא אסתר ותגד לו, וכדאיתא בחז"ל (מגילה טז.) וכל אותם השנים אין המלך יכול לדבר עמה אלא מדבר אתה על ידי מתורגמן, ולמרות כל העזות הזו נגד רצון ובקשת המלך אינה נענשת כלל, והלא דבר פלא הוא. ושתי המלכה כשסירבה פעם אחת לשמוע בקול המלך בדבר שאינו הגיוני נענשת מיד בעונש מיתה, ואילו אסתר מסרבת במשך שנים לשמוע בקולו בדברים הגיוניים ופשוטים שאשה חייבת לומר למלך מאיזה עם היא. ומ"מ המלך עומד ומפציר בה ואינו מענישה כלל, הלא זה ממש כדוגמת "הפך לבר", שהקב"ה הפך את לב אחשוורוש ומחל על כבוד המלכות.

וכן כל המגילה רצופה נסים ונפלאות אין ספור. "בימים ההם קצף בגתן ותרש ויבקשו לשלוח יד במלך אחשוורוש" וכו' ויוגד הדבר למרדכי וכו' (אסתר ב כא) ועיין בחז"ל (מגילה יג:) היאך שמע מרדכי את דבריהם, וכ"ז נס גלוי ממש, וכן הא דאיתא "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" וכו', ובחז"ל (מגילה טז.) שהשמש היה בנו של המן ומחק את אשר עשה מרדכי לאחשוורוש שהצילו מבגתן ותרש, והמלאך עומד וכותב שוב וכמפורש בחז"ל בארוכה, והרי זה נס גלוי ממש כיציאת מצרים.

ומעתה באמת יפלא מדוע אין נס המגילה משפיע עלינו להתחזק באמונה כפי שאנו

ושתי משום שנשתעבדה בבנות ישראל בשבת, ולכן אף עונש ושתי היה בשבת ועיין. וכ"ז אפשר להתעורר מהמגילה דוגמת נס דיציאת מצרים.

והנה אחד מהנפלאות הגדולות ביותר שהיו ביציאת מצרים, הוא מה שנאמר בכתוב "הפך לבם לשנוא עמו" (תהלים קה כה), שתחילה היו ישראל חביבים ומקובלים במצרים שהרי יוסף הצדיק הצילם והחיים בשנות הרעב, ואח"כ לפתע שינו את לבם ונהפכו לשונאים באומרם הבה נתחכמה, ושוב לאחר מכן בשעת היציאה ממצרים נתן הקב"ה את חן העם בעיני מצרים והשאלום כלי כסף וזהב ומיטב בגדיהם. מה שאין אדם נותן אף לשכנו וקרובו. וכ"ז נסים גדולים המראים שלא היו הדברים בטבע כלל אלא הכל מכוון מאת הקב"ה.

ואף במגילה אפשר לראות מעין זה, הנה כל גזירת המלך על אשתו ושתי המלכה היתה בפזיזות ללא מחשבה כלל, וכמפורש אח"כ במגילה, "זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה" (אסתר ב א), כי הרי היה ציוויו של המלך דבר שאינו מתקבל על הדעת, שביקש שתבוא אשתו עירומה לפני כל העם כולו. ומכל מקום נגזר עליה מיתה מפני שעברה על גזירת רצון המלך, וכל העובר על רצון המלך חייב מיתה אף בדברים שאינם מובנים ומקובלים, ומכל מקום חזינן שלאחר שנשא המלך את אסתר וביקש ממנה לגלות לו את עמה ומולדתה, "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה" (אסתר ב כ) ולא הועילו

הנה כאשר נתבונן ונלמד היטב פרשת המגילה, אפשר לראות בחוש נפלאות גדולות, והנה ביציאת מצרים מפורש בכתוב, "או הנסה אלוקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי באותות ומופתים וגו' ככל אשר עשה ד' אלוקים לעיניך" (דברים ד לד) וכן נראה בנס המגילה אף על דרך זו, שהיו כלל ישראל קנויים לאחשוורוש, ולא זו בלבד שהיו משועבדים אלא עמדו להשמיד להרוג ולאבד, והוציאתם הקב"ה משיעבוד לגאולה וכמפורש כ"ז במגילה.

"כי בדבר אשר זדו עליהם" (שמות יח יא) - ואיתא בחז"ל שיתרו שהיה חכם גדול התפעל והגיע להכרה באמונה וגדלות השי"ת, מהתבוננות בענין זה שעונש המצרים היה בגדר מידה כנגד מידה, ולא הוצרך לו כל האותות והמופתים שעשה הקב"ה, אלא מענין זה גרידא הגיע לתכלית, וכלשון חז"ל (רש"י שם) הם דימו לאבדם במים והם נאבדו במים ועי"ש, כי לחכם האמיתי מספקת ידיעת דבר זה להשיג האמת.

והנה בהתבוננות במגילה אפשר נמי לראות ענין מידה כנגד מידה. "על העץ אשר הכין למרדכי" (אסתר ז י) דייקה המגילה להראות מידה כנגד מידה, שאותו העץ בעצמו שביקש בו המן לתלות את מרדכי עליו בו נתלה, וממנו התחיל אבדו. וכמו כן יש לראות רבות בנס פורים. הנה תחילת המגילה מפורש את אשר נגזר על ושתי המלכה לבוא לפני המלך בכתר מלכות להראות השרים את יופיה, ואיתא בגמ' (מגילה יב:) שנענשה

בעיניהם הביאה אותם לידי טעות וחוסר אמונה. וחסרון זה נראה שגורם אף אצלנו. בעת שאנו רואים סיבות שונות הנעשות על ידי אדם ודומה בעינינו כאילו ומעשי בני אדם הם המחוללים ופועלים הכל, וכפי שנתבאר לעיל שהסיבה מדוע איננו מתעוררים מנס פורים אע"ג שהיו בו נסים גלויים לאין שיעור, מפני שהיה מעורב בהצלחתם מעשי ידי מרדכי ואסתר, ולכן טועים הכל ומייחסים זאת למעשי בני אדם, וכמו כן למרות שכל חיי האדם רצופים ומלאים בנסים, וכי מי נותן חיות לנו ושומרנו שלא נחלה במחלות אימות רחמ"ל. הלא אין זה אלא מעשי ידי שמים, אך מכיון שאנו רואים בעינינו רפואות ותרופות טועים אנו ומייחסים זאת לרופאים וכדומה, ואיננו מבינים האמת שהכל מאת הש"ת, [והרי באמת זה פשוט שהנה בדרך כלל יש זמן מסוים לתוקף המחלה כי זה גזירה מן השמים ודוק], וכל חכמת הרפואה היא כמש"כ הגר"א שעשה זאת הקב"ה עבור אלו הזקוקים לה.

העצה היעוצה לנו היא כמש"כ הרמב"ם (שם) שאע"ה שיבר את הצלמים, "וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם", וראה בראב"ד שכתב "ותמה אני, שהרי היו שם ועבר איך לא היו מוחין, ואפשר כי מוחים היו ולא אירע להם שישברו את צלמיהם לפי שהיו מתחבאים מהם עד שבא אברהם ושבר צלמי אביו", ומבואר ששבירת הצלמים היא העצה להתגבר על הסיבות שהטעו את בני העם כולו. וה"נ חייבים אנו לעבוד בדרך זה לעקור את הסיבות שגורמות לנו לטעות ולייחס הכל למעשי בני אדם.

ובאמת הרי צריך להבין מדוע הנהיג הקב"ה את עולמו באופן שיש סיבות המראות ומתנגדות לאמונה. [והלא לו לא היו סיבות הרי היינו מאמינים יותר בנקל, אמנם באמת אינו כן, ואף ללא הסיבות לא היינו מתעוררים, הנה אמרו חז"ל (תענית ז.) "גדול יום הגשמים כיום תחיית המתים", ועל כל טיפה וטיפה יש מלאך הממונה ע"ז שלא יתערבו ויחריבו את העולם, נמצא שיש מיליוני מלאכים הממונים על הגשמים, והיינו שהגשמים נקראים גבורות גשמים, ומכל מקום איננו מתפעלים ומתחזקים מענין הגשמים. שבמקום שאין חידוש איננו מתעוררים כלל].

ובחובות הלבבות (שער עבודת האלוקים

המעורב בטפשות ורשעות מונע מאתו את ההכרה ביסודות פשוטים אלו.

הנה לדוגמא נתעוררתי בימים אלו, הרי כולנו רואים את ההר שעליו נמצאת הישיבה, ונצייר נא לעצמינו שההר שומם וריק ואין עליו כל מבנה. ולפתע בקומנו בבוקר והנה אנו רואים את כל הבניינים המפוארים הללו. וכי היה עולה על דעת ברנש לומר שהבניינים הללו נבנו מאליהם, והלא זו שטות מופלגת ובודאי שהיינו מנסים לומר כל מיני תירוצים וסיבות שונות ומשונות, אך מ"מ ודאי שלא נבנו מאליהם. ובאמת מחשבה פשוטה זו צריכה להנחות אותנו אף בנוגע לכל העולם כולו, שלא יתכן שנבנה העולם מאליו וע"כ שיש בורא ומנהיג.

ומחשבה פשוטה זו היא אשר הביאה את אברהם אבינו ע"ה להכרת אמונה. וכן איתא ברמב"ם (עבודת כוכבים פ"א ה"ג) "כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים וכו'", והיינו כדאיתא בחז"ל (בראשית רבה לט א) שראה בירה דולקת וכו' ואמר מי הוא בעל הבירה, ובכח מחשבה והרהור זה הגיע אברהם אבינו ע"ה לידי אמונה שלימה, כי לא צריך רעיונות עמוקים לכך מפני שהאמת פשוטה וברורה לכל וכמש"נ.

אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים וכו'", והיינו כדאיתא בחז"ל (בראשית רבה לט א) שראה בירה דולקת וכו' ואמר מי הוא בעל הבירה, ובכח מחשבה והרהור זה הגיע אברהם אבינו ע"ה לידי אמונה שלימה, כי לא צריך רעיונות עמוקים לכך מפני שהאמת פשוטה וברורה לכל וכמש"נ.

ב

הסיבה העיקרית מדוע רפויים אנו באמונת הש"ת, ואיננו מתעוררים לכך אע"ג שנתבאר שבמחשבה פשוטה אפשר להגיע לאמונה. נראה לבאר, בהקדם דברי הרמב"ם שם "וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם". ראיית הצורות

מושפעים מיציאת מצרים, הן אמנם שבאותו הדור התחזקו רבות מנס פורים, וכדאיתא בחז"ל (שבועות לט.) "קיימו וקיבלו קיימו מה שקיבלו כבר" "הדר קבלוה מרצון בימי אחשורוש", אמנם אנו לדורות איננו מתעוררים כ"כ ואין אנו מתפעלים מנסי המגילה.

ונראה דהסיבה העיקרית היא, משום שהיה יד אדם בתוך הנסים, ע"י מרדכי ואסתר. יציאת מצרים היתה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו ללא התערבות אדם ואין שום הסבר אחר חוץ מהאמונה בהש"ת, אמנם בשעה שהנס נעשה בתערובות יד אדם, אע"ג שהיו נסים גלויים וכדוגמת הנס שהזכרנו שהיה המלאך כותב מה שמחק משרת המלך, אך עינו של האדם מטעתו ורואה רק את מרדכי ואסתר. ואינו מבין שהכל מאת הש"ת. ובאמת כאשר מתבוננים כראוי אפשר לראות שכל מעשה המגילה מראשיתה עד סופה היתה השתלשלות אחת של הנהגת הש"ת, וכביכול משנת שלש למלכו ואח"כ בשנת שבע למלכותו עד לשנת השתים עשרה היה הכל כדרוש ארוך של הש"ת שמראה הנהגה והשגחה מפורטת על כל פרט ופרט, ורק כאשר אינו מעמיק אינו רואה מאומה ואין לו לפניו אלא מעשי מרדכי ואסתר.

ובאמת יסוד זה שכאשר מעורב מעשי אנוש לא מתעוררים להתחזק לראות את האמת, מקיף אותנו בכל הנהגותינו. וכי מכיר חד מאתנו באמונה בראותו שהאדם חי וניזון ומתפרנס, והלא מפורש כתוב "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על מוצא פי ד' יחיה האדם" (דברים ח ג), ומדוע אין אף אחד שמתעורר ומרגיש כן. ואין זאת אלא מפני שאנו רואים בעינינו שהאדם אוכל ושבע וחי מכח אכילתו, ומכיון שמעורב בזה יד אדם ע"י מעשיו לכן אינו מכיר את האמת האמיתית. שעל כל נשימה ונשימה חייב להלל את ד', כי מבלעדי דבר ד' אין קיום לאדם.

והנה באמת השגת האמונה השלימה חייבת להקנות לאדם בנקל, כתב הרבינו יונה (שע"ת א י) "כי הנה הבורא נפח באפו נשמת חיים חכמת לב וטוב השכל להכירו וליראה מפניו" וכו', ויש לדייק בלשונו, שמכח נשמתו של אדם הנמצאת בו חייב להגיע לידי הכרה, ולא נחוץ עמל וטרחה מיוחדת לכך כי האמונה פשוטה לכל, ורק ההרגל

בעולם, ושבירת הפסלים אצלנו היא ההכרה וההבנה ביסוד הנזכר, שבאמת הכל נעשה ע"י הש"ת. וכל הסיבות הם רק כדי שנזכה לקבל ע"ז שזכר כאילו ואנו עשינו ונקרא על שמנו.

והבנה זו חייבת להיות לנו בנס המגילה, שלא ע"י מרדכי ואסתר נעשה הנס, אלא רק מעשי הש"ת גרם הכל, ועבור החטא הראשון שנהנו מסעודתו של אחשורוש נעשו כלל ישראל, ומכיון שנתענו נתכפר להם חטא ההנאה מסעודת אחשורוש וממילא נגאלו.

"ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח יז), חייבים אנו להבין שכוחי ועוצם ידי שמדמה ומטעה אותנו ניתן לנו להטבה כדי שנקבל שכר על מעשינו. והאמת האמיתית היא שהעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל.

[ברצוני לעורר למעשה, שנמצאים בקרבנו בני הישיבה החולים במחלות מדבקות, ואף שביקור חולים מצוה רבה, מ"מ חייבים להזהר שלא לבקר את החולה שלא לצרכו כי סכנת ההדבקות במחלה גדולה, ומצויים אנו בונשמרתם לנפשותיכם].

וה"נ עלינו להבין בכל מעשי האדם, שאמנם הכל נעשה ע"י הקב"ה, והאדם רק מושיט את ידו ע"י שבוחר במעשים הטובים, ומכל מקום שכרו משולם לו כאילו והכל נעשה על ידו. נמצא דהאמצעים הם הטבה גדולה מפני גודל חסדיו של הקב"ה כדי שיוכל לשלם לנו שכר כביכול שעשינו הכל על ידינו. [ואנו טועים ומדמים שפועלים אנו ע"י פעולתנו. ומנצלים אנו את החסד הגדול כדי למרוד בו ח"ו] ולכן כל נסי המגילה נעשו ע"י הקב"ה ומ"מ החשיב זאת כאילו מרדכי ואסתר עשו במו ידיהם, ונקרא הדבר על שמם. ואילו לא היה מהלך הבריאה ע"י סיבה ומסובב לא יתכן לקרוא את הדבר על שם העושה ונמנע מאתו קבלת שכר ע"ז. הקב"ה מחיה את האדם ושומרו שלא ינזק ומ"מ כאשר שומר על עצמו יקבל שכר עבור ונשמרתם לנפשותיכם כאילו ובעצמו גרם שלא יחלה.

ומעתה כאשר נתבאר בדברי הרמב"ם שדרכו של אאע"ה להתחזק באמונה היתה על ידי ששבר את הפסילים והצורות, ה"נ מחובתינו לשבור את הפסלים שמזיקים אותנו, שהם הסיבות הגורמות לנו לטעות ולסבור שבידינו עושים אנו את כל הנעשה

פ"ט) כתב שמטרת הסיבות הם לבחון את האדם ולדעת מצבו הרוחני, ובאם יזכה ויתגבר על המכשולים הנצבים בדרכו אזי נדע היכן מקומו בעולם.

אמנם נראה להוסיף בזה יסוד גדול, שבאמת הסיבות הם מגודל חסדי הש"ת ומדת רב טובו על ברואיו. איתא בקרא "ויבאו את המשכן אל משה" (שמות לט לג) ואיתא בחז"ל (תנחומא פקודי יא) שכלל ישראל לא יכלו להרים את המשכן מפני כובד הקרשים ולכן הביאו את המשכן אל משה, "ומפני שלא עשה משה שום דבר בהקמת המשכן הניח לו הקב"ה את הרמתו. שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין בכח בריה לזקפם ומשה העמידם, אמר משה לפני הקב"ה היאך אפשר הקמתו ע"י אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, וזה שנאמר הוקם המשכן - הוקם מאליו". והנה בכתובים מבואר כמה פעמים ויקם משה את המשכן. ולמרות שלא עשה משה דבר בהקמתו והמשכן הוקם מאליו מכל מקום מייחסת התורה את הקמת המשכן למשה, וזה מגודל חסדו של הקב"ה שאף שרק עסק בידיו מ"מ ה"ז כמי שהקימו.

Relying ONLY on Hashem

Harav Hagaon Elimelech Reznik Shlita

In the *piyut* of Shoshanas Yaakov, which is recited after the Megillah, we say: תשועתם היתה לנצח ותקותם בכל דור ודור, meaning that the salvation and the hope that we merited on Purim lasts with us for generations. The Sfas Emes explains — and I saw a similar idea cited from the Chasam Sofer — that these words convey that at the time of Purim, Klal Yisrael themselves were not deserving of the *nes* in terms of their own *madreigah*, their *maasim tovim*, or their *teshuvah* and *tefillah*. The decree had been sealed in Shomayim, and since Klal Yisrael by rights did not deserve to be saved, Haman's plot should have succeeded. Yet because they relied on Hashem and had *bitachon* in Him — כל החוסי בו — He made a *nes* and saved them. When we rely on Hakadosh Baruch Hu like a child relies on his father, He says, "It's up to Me."

The Sfas Emes explains that precisely because Klal Yisrael were undeserving of the *nes*, we are able to say: תשועתם היתה לנצח ותקותם בכל דור ודור. Had the *nes* occurred due to their *tefillah*, their *zechusim*, their fasting, then we might not be similarly deserving, and we therefore could not expect similar *nissim* in our generation. But because they were not deserving of the *nes*, yet they were saved because they relied on Hakadosh Baruch Hu, we, too, can follow their example by relying on Hakadosh Baruch Hu to save us in every generation and circumstance.

This idea is reflected in one of the allusions to Hashem's Name in the Megillah. Hashem's Name does not appear explicitly anywhere in the Megillah, but it is alluded to in several places in *roshei teivos*, one of which is the words: י-ה-ו-ה, whose first letters spell יהוה, the question is asked: Why is the Name of Hashem revealed here, of all places, in the context of Esther's inviting Haman to her banquet?

The answer is that as long as Esther was in the royal palace, Klal Yisrael felt confident that they had a "sister in the palace," who would provide *proteksia* with the king: "Esther will take care of it." Therefore, they were

not fully reliant on Hakadosh Baruch Hu. But when they saw that Esther invited Haman to her party with the king, they figured that she was in on their plot, and they realized then that they had no one to rely on other than their Father in Heaven. That was why Hashem's Name was revealed specifically when Esther was inviting Haman.

The *nes* of Purim, we know, differed from other *nissim* in our history in that it was not a revealed *nes*, but a hidden one, a *nes betoch hateva*. Who says we are worthy of a revealed miracle, in which nature is altered? Hakadosh Baruch Hu does not perform open miracles in every generation, as the Ramban teaches at the end of Parashas Bo. But to pull strings within nature in order to work things out for Klal Yisrael — that we have *bechol dor v'dor*. And that's what happened in the Megillah.

Change the Interpretation, Not the Words

Regarding the second *iggeres* that was sent out, as per Esther's request, Achashverosh instructed: ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב. What exactly was going on here, the *meforshim* wonder. If the old *iggeres* could not be retracted, then how would it help to write a new one?

The Alshich offers a brilliant explanation. The first *iggeres*, sent by Haman, said: להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים, which, simply understood, means that all the Yidden should be killed and annihilated. But the *passuk* can actually be read in two ways, depending on the placement of the comma. If the comma is placed after the word ולאבד, then the *passuk* reads: להשמיד: להרג ולאבד, who? All the Jews: את כל היהודים. But if the comma is placed after the word כל, then the *passuk* reads: להשמיד את כל — to kill everyone, and who should do the killing? The Jews: היהודים. In this reading, the word היהודים is not connected to the words: את כל.

When the first *iggeres* went out, the comma was placed after: להשמיד

להרג ולאבד. Who should be killed? את כל היהודים. When that letter went out, the word כל meant that a catastrophe would befall Klal Yisrael, with every single person annihilated — men, women, and children. But in the end, Achashverosh sent out another letter instructing that the word היהודים in the original letter be read differently: כתבו על היהודים כטוב בעיניכם, meaning that a comma should be inserted before those words, after the word כל. What was written in the first letter could not be changed, but it could be read differently: היהודים, כל, היהודים — meaning that the Jews should do the killing.

It turns out, then, that the word כל, which originally caused terrible dread, as it conveyed a *gezeirah* of total annihilation, saved Klal Yisrael in the end. Had that word not been in the first letter, the instruction to annihilate the Jews could not have been read differently; it would have said: להשמיד היהודים, and nothing could have replaced the Jews as the object of annihilation. But because the first letter included the word כל, a comma could be inserted after it, giving the *passuk* a whole new meaning.

The second letter, then, was really a commentary on the first, instructing people to read the first letter differently. Accordingly, the *nes* of Purim happened within the confines of nature: The first letter was not retracted, but it took on new meaning. On Purim, everything had a new *pshat*, and everything was switched around: ונהפוך הוא.

The *teva* itself never changes, but the ability to interpret *teva* in an entirely different way, for the benefit of Klal Yisrael, is something that we have *bechol dor v'dor*.

I believe this is the basis for the *minhag* to say Purim Torah and give new interpretations and *pilpulim*. Nothing is *k'pshuto* on Purim. It's a day when we dress up and wear masks, to show that even in nature, nothing is *k'pshuto*.

When are we *zocheh* that Hashem overturns the regular interpretation of *teva*? When we rely on Him. But if we do not have *bitachon*, and we

attribute our successes to ידי ועצם, then Hakadosh Baruch Hu says, "Fine, take care of it yourselves."

Zeresh's True Message

The Megillah relates that Zeresh told Haman: אם מִזְרַע הַיְהוּדִים מִרְדְּכָי אֲשֶׁר. The simple explanation is that she was saying that if Mordechai is a Jew, then there's no hope — once Haman started to fall, he's going to fall all the way and lose to Mordechai. The Malbim interprets this differently, however, explaining that Zeresh was truly wicked, and she was advising Haman as follows: "If Mordechai is a Jew, do you know why you will start falling before him? Because he is davening to Hashem and relies on Him. Instead, תפול לפניו — you should give in to Mordechai. Approach him and say, 'You know, you're right, you don't have to bow down, I'm backing off.' Then, the Yidden will stop davening to the Eibishter. They'll say, 'Okay, we're getting something done over here, it's working.' They will no longer rely on the Eibishter, and then you'll win."

The Sfas Emes explains that the reason for the halachah of ידע עד לא ידע is to show that Purim is not in the merit of our own actions, as a person may not even daven when he is drunk. On Purim, we rely totally on the Eibishter. Someone once told me on Purim that a whole year we're the ones driving through life, but since we can't drink and drive, on Purim we tell the Eibishter, "I'll drink and You drive."

May Hakadosh Baruch Hu overturn the current situation and save us from the terrible virus, giving us back the Olam Hayeshivos and restoring everyone's *parnassah*, even better than before. We see that as soon as the vaccine came out, that's exactly when the new strains of the virus began to emerge. So we have to rely totally on Hakadosh Baruch Hu; there's nothing else.

We should all be *zocheh* to see *nissim* and *yeshuos*.

A freilichen Purim!